

19. ГЕНЕТИЧКА УСЛОВОВЉЕНОСТ ЧОВЕКОВОГ ПОНАШАЊА

Гени не утичу на понашање директно, већ преко контроле стварања градивних протеина и ензима.

Од тих протеина и ензима зависе структура и функционисање нервних ћелија (неурона) и различитих типова можданих ћелија.

Већина особина понашања се не испољава одмах по рођењу, већ се постепено формира и развија током живота.

Тај процес се у психологији назива развој личности.

Развој личности зависи од утицаја спољашње средине и од генетичке конституције особе.

Од карактеристика нормалне личности чија се наследност и варијабилност могу анализирати наводе се:

- интелигенција;
- црте личности и
- таленти.

Већина научника сматра да на развој ових особина генотип утиче са 50%, спољашња средина са 30%, а интеракција генотипа и спољашње средине 20%. У литератури се помињу подаци: 60% генотип, 30% спољашња средина и 10% интеракција генотипа и спољашње средине.

Ово значи да учешће генотипа на развој интелигенције може бити 70% ,ако особа има повољне услове (васпитање, школа, исхрана, нега).

Исто тако се учешће и утицај генотипа могу смањити на 30%, ако су неповољни друштвено-економски услови.

Интелигенција примарно представља способност човека да решава одређене ситуације.

Може се измерити помоћу психометријских тестова помоћу њих се добија коефицијент интелигенције (IQ). IQ 70 – ментална заосталост; IQ 80 – 120 – просечна интелигенција; IQ изнад 120 – натпросечна интелигенција. Научници сматрају да генотип 60 %, средина око 30 %, а интеракција генотипа и средине око 10 % утичу на развиће човекове интелигенције.

Анализе психолошких **одлика личности** показују знатан удео наследних фактора у њиховом развијању. Ове особине су најчешће под контролом полигена. Под утицајем наследних фактора су најчешће: особине темперамента, интровертност, екстровевертност. Специјалне способности су наследне, вербалне способности и способност оријентације у простору

Различити **таленти** су такође генетски условљени. /музикалност и слух, за сликарство, .../

Генетичке промене могу довести и до различитих менталних обољења. Већи број менталних обољења настао је услед мутација у појединачним генима, а највећи број спада у ензимопатије. Највећи број менталних обољења настаје услед мутације у полигенима. Такве болести су:

шизофренија, манична депресија, епилепсија и други психонеуротични поремећаји. Сви поменути примери се односе на тзв. аберантне особине понашања, али особине које у мањој мери одступају од нормалног понашања називају се **девијантне** особине./склоност ка криминалу, ка самоубиству, коришћење алкохола или дрога,/

Генотип има већи утицај на:

- интелигенцију,
- интровертност (повученост),
- екстровертност (слободније понашање),
- вербалне способности (течност у говору),
- способност оријентације у простору,
- музикалност и слух;
- таленат за сликарство и вајарство итд.

Спољашња средина и рад на себи имају већи утицај на:

- способност размишљања и памћење (меморија);
- осетљивост;
- критичност;
- интуитивност итд.

На све наведене особине утиче спољашња средина, па се могу унапредити уколико особа ради на себи (учи, вежба...).

Ове се особине наслеђују под утицајем више гена (полигене, квантитативне особине).

Зато је јако тешко одредити механизам њиховог наслеђивања.

Нпр. код интелигенције се запајају разлике између појединих етничких група, али то је због разлика у култури, друштвеним односима и животном стандарду.

Важно је напоменути да коефицијент интелигенције не говори све о интелигенцији једне особе јер постоје специфичне обдарености и креативне способности особе. Исто тако, две особе са истим коефицијентом интелигенције ће врло често различито испољавати појединачне склоности у оквиру општих способности.

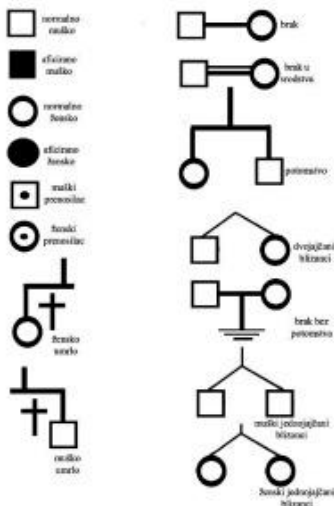
Домаћи задатак:

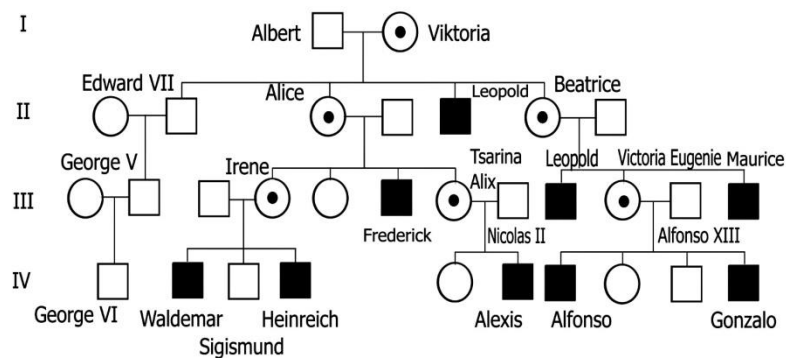
1. За колико се може смањити утицај генотипа у неповољној средини?

20. НАСЛЕЂИВАЊЕ БИОЛОШКИХ ОСОБИНА

Како смо урадили највећи део ове области било би важно да одговориш на ова питања.

- колико је деце имала,
- којој групи припадају-здрави, болесни, носиоци,...
- ког су пола

6. Од карактеристика нормалне личности чија наследност услововљава човеково понашање?

7. Како се наслеђује висина а како црвена боја косе и рупица и бради. /напиши генотипове за наслеђивање ових особина/

8. Које су промене у броју хромозома?

9. Шта су то девијантне особине?

10. Шта знаш о генским мутацијама?

Рок за слање: 24.05.2020.